

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра політології і державного управління**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Остапець Ю. О./
« 28 » серпня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика децентралізації» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **052 Політологія** освітньої програми «Політологія».

Розробники: Гайданка Є.І., доцент, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні

кафедри політології і державного управління

протокол № 10 від «27» червня 2024 р.

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

© Гайданка Є.І., 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	4-ий	4-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 3,3 аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 60	1-ий	2-ий
	Лекції:	
	34	14
	Практичні (семінарські):	
	26	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Теорія і практика децентралізації» – ознайомлення студентів з політологічною природою та структурою децентралізаційних процесів, основними концепціями децентралізації у політичній науці, практикою успішною децентралізації у постсоціалістичних країнах Центральної Європи.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- знання предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-01);
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК-04);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК-06).

2) спеціальних компетентностей:

- здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки (СК-02);
- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування (СК-05);
- здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (СК-06);
- здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності (СК-07);
- здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців (СК-09);
- здатність до виконання політико-проектувальних, організаційних і консультативних функцій з метою забезпечення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій різного рівня (СК-12).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика децентралізації» є опанування таких освітніх компонент (ОК) освітньої програми (ОП):

ОК 25	Місьцеве самоврядування
ОК 30	Аналіз публічної політики

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Теорія і практика децентралізації», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності	ПРН-01
Мати навички професійної комунікації	ПРН-04
Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	ПРН-05
Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності	ПРН-06
Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах	ПРН-10
Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування	ПРН-12
Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні	ПРН-13
Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності	ПРН-14
Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань	ПРН-16
Проводити експертизи та виконувати консультативні функції для органів державної влади та органів місцевого самоврядування, політичних суб'єктів і громадських організацій національного і міжнародного рівня	ПРН-20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Теорія і практика децентралізації»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміти закономірності впровадження децентралізаційних реформ у перехідних суспільствах	ПРН-01
Мати навички комунікувати з представниками органів місцевого самоврядування, посадовими особами територіальних громад	ПРН-04
Використовувати урядові інформаційні портали та офіційні веб-сторінки органів місцевого самоврядування у професійній діяльності	ПРН-05
Використовувати своє виборче право у ході електоральних процесів на місцях	ПРН-06
Пояснювати політичні передумови та політичний контекст впровадження успішної реформи децентралізації у постсоціалістичних країнах	ПРН-10
Аналізувати інституційну взаємодію між Урядом та органами місцевого самоврядування	ПРН-12
Розглядати процеси децентралізації в Україні у контексті процесів європейської інтеграції	ПРН-13
Використовувати основні концептуальні моделі децентралізації під час підготовки аналітичних звітів функціонування органів публічної влади на місцях	ПРН-14
Презентувати успішні кейси розвитку територіальних громад Закарпатської області на наукових конференціях та при проведенні дослідницьких робіт	ПРН-16

Надавати консультації органам місцевого самоврядування з метою запозичення позитивного досвіду децентралізації країн-сусідів України (центральноевропейський регіон)	ПРН-20
--	--------

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- письмове тестування;
- виконання аналітичних завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, письмове тестування.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
5	5	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
5	5	20	20		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	3	30	3	30
Аналітичне завдання	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від

обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних закономірностей децентралізації у різних регіонах світу. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до *«Положення про порядок та методичку проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Децентралізація як управлінський процес.

Децентралізація та базові функції держави. Децентралізація, деконцентрація та централізація: основні виміри. Територіальні межі в умовах децентралізації. Вплив демографічних показників на ступінь децентралізації. Управлінські взаємовідносини між регіонами та центром. П'ять атрибутів управління між рівнями влади: 1) характер прийняття рішень; 2) характер призначення; 3) тип електорального процесу; 4) фінансові ресурси; 5) управління кадрами. Вплив трансформаційних процесів на перебіг децентралізаційних реформ

Тема 2. Базові концепції децентралізації.

Поліструктурність децентралізації. Поліфункціональність децентралізації. Шість базових концепцій децентралізації (Даніель Трейсман). Зміст та особливості вертикальної децентралізації. Управлінська децентралізація та політичний процес. Децентралізація призначення в управлінських процесах. Електоральна децентралізація та місцеві легіслатури і виборні посадові особи. Фінансова децентралізація. Здатність місцевих громад до бюджетного регулювання місцевої політики. Кадрова децентралізація та розподіл адміністративного процесу між різними рівнями управління.

Тема 3. Децентралізація як процес делегування управлінських повноважень.

Труднощі делегування повноважень від центру до місцевих органів влади. Суб'єктність та об'єктність делегування управлінських повноважень. Три виміри сучасної децентралізації: 1) адміністративна децентралізація; 2) політична децентралізація; 3) фінансова децентралізація. Індикатори адміністративної децентралізації: оподаткування та трансферти субнаціональних прибутків. Індикатор політичної децентралізації: національні, регіональні та муніципальні вибори. Індикатори фінансової децентралізації: субнаціональні видатки, субнаціональні доходи.

Тема 4. Адміністративна децентралізація.

Адміністративна децентралізація як управлінський процес. Складнощі демократичного та прозорого делегування управлінських повноважень. Загрози централізму та авторитаризму.

Теорема Оутса. Вимір рівня конкурентності між центральними (Урядові структури) та місцевими органами влади. Спроможність місцевих громад ефективно надавати публічні товари та послуги громадянам. Співвідношення між реальними потребами та обсягами наданих адміністративних послуг.

Три моделі сучасної адміністративної децентралізації: 1) деконцентрація; 2) делегування; 3) деволуція. Приклади моделей адміністративної децентралізації у країнах Центральної Європи.

Загрози адміністративної децентралізації. Високий рівень корупції у постсоціалістичних країнах. Висока корумпованість чиновників на місцях. Трайбалізм на місцях. Гальмування адміністративної децентралізації у недемократичних політичних режимах.

Тема 5. Фінансова децентралізація.

Світовий економічний процес другої половини XX ст. Потреба у фінансовій децентралізації наприкінці XX ст. Управлінська природа фінансової децентралізації. Соціально-культурна специфіка регіонів та потенціал фінансової децентралізації.

«Гіпотеза Тібу» середини 1950-их рр. Фінансова природа децентралізації. Управлінська необхідність у фінансовій децентралізації. Фінансовий федералізм та його перспективи на сучасному етапі.

П'ять базових індикаторів фіскальної децентралізації (Луїс де Мелло): 1) податкова автономія у регіонах; 2) адміністративна автономія у регіонах; 3) проблеми бюджетування в Уряді; 4) рівень видатків у регіонах; 5) розмір регіональних органів влади. Основні індикатори соціального капіталу: довіра в Уряд, громадянська співпраця, політична активність жителів громади. Підвищення соціального капіталу громади за рахунок фіскальної децентралізації.

Напрями реформ успішної фіскальної децентралізації (на основі досвіду країн Західної Європи 2000-их рр.). Структура фіскальної децентралізації: місцеве оподаткування, процедури бюджетування, приватизація та місцеве підприємництво, система надання грантів, координація фіскальної політики держави.

Тема 6. Політична децентралізація.

Політична децентралізація в управлінських процесах. Рівні реалізації політичної децентралізації: 1) просторовий; 2) ринковий; 3) управлінський (адміністративний). Місцеві територіальні громади у системі політичної децентралізації. Сутність та посадові особи органів місцевого самоврядування.

Електоральні процеси на місцях. Регіональні вибори. Муніципальні вибори. Обрання посадових осіб до місцевих органів влади. Загрози концентрації влади на центральному рівні управління. Загрози відцентрованості місцевої влади та конституційний порядок. Загрози сепаратизму.

Модуль 2

Тема 1. Децентралізація у транзитивних країнах.

Проблема переходів до демократії у постсоціалістичних і пострадянських країнах. Складність протікання реформ децентралізації. Небажання делегувати владу з центру в регіони у країнах Центральної та Східної Європи. «Навздогінний» характер децентралізації. Напрями реформи децентралізації: делегування повноважень з центру на місця, оперативне надання адміністративних послуг на місцях, ефективне підприємництво у регіонах.

Вплив місцевих еліт на перебіг децентралізації. Вплив Уряду на перебіг децентралізації. Зв'язок успіху децентралізації із перебігом економічних і політичних трансформацій. Практичні кроки з поглиблення децентралізації: залучення жителів до місцевої політики, боротьба з місцевим олігархатом, надання технічної та професійної підтримки у регіонах, проведення системного фінансового аудиту та оцінки якості надання адміністративних послуг, збільшення інвестування у великі промислові об'єкти на місцях.

Групи країн Центральної та Східної Європи за ступенем децентралізації (1990 – 2000-ті рр.). Країни з найбільшим успіхом децентралізації. Країни, в яких децентралізація може бути реалізована як напрям євроінтеграції. Країни, в яких розпочалась «спонтанна децентралізація» через загрози сепаратизму. Країни з проблемами демократичного розвитку. Країни, в яких реформа децентралізації сповільнюється через наслідки громадянської війни та територіальну неоднорідність. Країни, які є територіально невеликими, але системні реформи не проводяться.

Тема 2. Сутність і правовий статус місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Словаччині та Чехії.

Системи публічної влади на місцях за законодавством центральноєвропейських країн. Сутність та співвідношення системи місцевих державних адміністрацій і системи місцевого самоврядування. Конституційно-правові джерела місцевого самоврядування. Децентралізація як стратегічна реформа у країнах Центральної Європи. Конституційно-політичні положення Конституцій, законів про місцеве самоврядування та Європейської Хартії місцевого самоврядування. Правові засади та політичні аспекти інституту місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Словаччині та Чехії. Місцеве самоврядування як спосіб організації публічної влади на місцях. Місцеве самоврядування як територіальна самоорганізація населення на місцях. Основні процедурні риси місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи. Інституційні ознаки автономії органу місцевого самоврядування: правова

автономія, організаційна автономія, фінансова автономія. Система принципів місцевого самоврядування: спеціалізовані та універсальні.

Тема 3. Органи та посадові особи місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи.

Структура системи місцевого самоврядування. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Процедурні аспекти реалізації прав членів територіальної громади. Форми функціонування територіальної громади: безпосередня та через органи і посадових осіб місцевого самоврядування. Поняття органу та посадових осіб місцевого самоврядування. Структура органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Словаччині та Чехії: місцева рада, виконавчий комітет, місцевий голова, ради країв. Специфіка організації органів місцевого самоврядування в центральноєвропейських країнах.

Тема 4. Організація роботи представницьких органів місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи.

Структурні елементи міських рад: голови місцевих рад, постійні комісії ради, тимчасові контрольні комісії, секретар місцевої ради. Депутатські групи і фракції: способи формування. Система компетенцій місцевих рад: загальна компетенція, виключна компетенція, організаційні повноваження. Система галузевої компетенції місцевих рад.

Організація роботи депутатів місцевих рад. Правова характеристика законодавства про статус місцевих депутатів у Польщі, Угорщині, Словаччині та Чехії. Група прав депутата місцевої ради. Група обов'язків депутата місцевої ради. Основні форми діяльності депутатів. Плановість роботи депутата місцевої ради.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Тема 1. Децентралізація як управлінський процес	6	2				4
Тема 2. Базові концепції децентралізації	6	2				4
Тема 3. Децентралізація як процес делегування управлінських повноважень	6	2				4
Тема 4. Адміністративна децентралізація	14	4	4			6
Тема 5. Фіскальна децентралізація	14	4	4			6
Тема 6. Політична децентралізація	14	4	4			6
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	18	12			30
Модуль 2						
Тема 1. Децентралізація у транзитивних країнах	10	4				6
Тема 2. Сутність і правовий статус місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Словаччині та Чехії	16	4	4			8
Тема 3. Органи та посадові особи місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи	16	4	4			8
Тема 4. Організація роботи представницьких органів місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи	18	4	6			8
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	16	14			30
Разом за семестр	120	34	26			60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Тема 1. Децентралізація як управлінський процес	12					12
Тема 2. Базові концепції децентралізації	10					8
Тема 3. Децентралізація як процес делегування управлінських повноважень	10	2				8
Тема 4. Адміністративна децентралізація	10	2	2			8
Тема 5. Фіскальна децентралізація	10	2				8
Тема 6. Політична децентралізація	10	2				8
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	52	8	2			52
Модуль 2						
Тема 1. Децентралізація у транзитивних країнах	17					15
Тема 2. Сутність і правовий статус місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Словаччині та Чехії	17	2	2			15
Тема 3. Органи та посадові особи місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи	12	2				10
Тема 4. Організація роботи представницьких органів місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи	12	2				10
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	58	6	2			50
Разом за семестр	120	14	4			102

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Адміністративна децентралізація	4	2
2	Фіскальна децентралізація	4	-
3	Політична децентралізація	4	-
4	Сутність і правовий статус місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Словаччині та Чехії	4	2
5	Органи та посадові особи місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи	4	-
6	Організація роботи представницьких органів місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи	6	-
Разом		26	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Децентралізація як управлінський процес	4	12
2	Базові концепції децентралізації	4	8
3	Децентралізація як процес делегування управлінських повноважень	4	8
4	Адміністративна децентралізація	6	8
5	Фіскальна децентралізація	6	8
6	Політична децентралізація	6	8
7	Децентралізація у транзитивних країнах	6	15
8	Сутність і правовий статус місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Словаччині та Чехії	8	15
9	Органи та посадові особи місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи	8	10
10	Організація роботи представницьких органів місцевого самоврядування у країнах Центральної Європи	8	10
	Разом	60	102

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студента з предмету «Теорія і практика децентралізації» включає виконання аналітичного завдання.

ВИКОНАННЯ АНАЛІТИЧНОГО ЗАВДАННЯ:

Аналіз рівня децентралізації в Україні та порівняння ступеню децентралізації в Україні і світових регіонах (на вибір – Центральна Європа; Західна Європа; пострадянський простір).

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Гайданка Є. Концепти децентралізації у постсоціалістичних країнах. *Регіональні студії*. 2022. Випуск 30. С. 45–49.
2. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / За наук. ред. Я. А. Жаліла. К.: НІСД, 2019. 192 с.
3. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]. К.: ТОВ «Софія». 2012. 128 с.
4. Децентралізація публічної влади: навчальний посібник / Укладачі: Л. Горохова, М. Козловець, М. Огороднійчук. Житомир: Ви-во ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 236 с.
5. Досвід децентралізації у країнах Європи : зб. док. / Заг. ред. В.Б. Гройсмана. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. 766 с.
6. Кавилін О.А. Розвиток територіальних громад в умовах децентралізації: вітчизняна практика і зарубіжний досвід. *Регіональне управління та місцеве самоврядування*. 2023. № 2. С. 152–160.
7. Маслов А.О., Гладковська А.Т. Сутність, типи, форми, можливості і загрози децентралізації. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/13.pdf.
8. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: навчальний посібник / Упоряд. М. Лендшел. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. 464 с.
9. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: монографія / за заг. ред.: Ю. Остапця, М. Токаря. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.

10. Публічне управління в умовах інституційних змін: монографія / За наук. ред. Р.В. Войтович, П.В. Ворони. К., 2018. 475 с.

Допоміжна література

1. Гавриленко А.С. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. *Економічний простір*. 2019. № (141). С. 137–146.
2. Гайданка Є. Соціальне структурування місцевої політичної еліти у Словаччині (за підсумками комунальних виборів у Трнаві 2010–2018 рр.). *Politicus*. 2019. № 2. С. 28–32.
3. Гайданка Є. Транскордонна співпраця у процесах модернізації державного управління (досвід Трнавського краю Словаччини). *Аспекти публічного управління*. 2018. № 6(10). С. 47–53.
4. Глизер С.В. Поняття, типи та причини запровадження децентралізації в Україні. *Politicus*. 2019. Випуск 1. С. 36–40.
5. Куцев К. Моделі децентралізації в сучасних країнах Європи. *Вісник Львівського університету. Серія: філос.-політолог. студії*. 2020. Випуск 31. С. 147–153.
6. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: монографія / За заг. ред. Р.М. Плюща. К.: РІДНА МОВА, 2016. 744 с.
7. Олійченко І.М., Лащук О.С. Досвід проведення децентралізації в країнах Європи та пріоритетні завдання для України. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2018. Випуск 7. С. 93–97.
8. Пігуль Н.Г., Люта О.В. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Випуск 9. С. 684–688.
9. Роман В. Моделі децентралізації влади країн Європейського Союзу. *Науковий вісник Демократичне врядування*. 2013. Випуск 12. URL: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik12/fail/Roman.pdf/.
10. Юшко С., Алексеєнко І., Криворучко О. Досвід децентралізації європейських країн для України в цифрах. *Економіка та суспільство*. 2021. № (34). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1045/1002/>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.ua/>.
2. Реформа децентралізації. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>.